

række koncessionshavere. I Norge var der således ved udgangen af 1979 udstedt 58 efterforsknings- og indvindingsstilladelser.

Efter bevillingens § 7 må indvinding ikke iværksættes, før de til indvindingen nødvendige anlæg og det eller de områder, som ønskes omfattet af indvindingsvirksomheden, er godkendt af energiministeriet. Bevillingen indeholder i § 2, stk. 6-8 visse generelle bestemmelser om, hvorledes en igangsat indvindingsvirksomhed skal udføres. Endvidere har bevillingshaverne ved aftalen af 15. juli 1976 tilkendegivet, at de vil tilrettelægge indvindingsforanstaltningerne således, at afbrænding af kulbrinter i videst muligt omfang undgås. Herudover indeholder koncessionsvilkårene ingen nærmere forpligtelser med hensyn til tilrettelæggelsen af indvindingsvirksomheden.

7. På baggrund af disse synspunkter foreslog regeringen i det udkast til aftale, som man forelagde bevillingshaverne i februar 1980 bl. a., at 1976-aftalens bestemmelser om arealafgivelse ændredes således, at 50 pct. af koncessionsområdet blev afgivet pr. 1. januar 1982 og de resterende 50 pct. pr. 1. januar 1985. Undtaget herfra ville være arealer, der omfatter et olie- eller gasfelt, på hvilket der skete indvinding, eller for hvilket planer om indvinding er forelagt energiministeren.

Som bekendt lykkedes det ikke regeringen at opnå en forhandlingsmæssig løsning med bevillingshaverne. Om forløbet af forhandlingerne henvises til energiministerens redegørelse af 17. december 1980 til folketingets energipolitiske udvalg.

8. Da regeringen anser det for nødvendigt at sikre opfyldelsen af den foran beskrevne målsætning, og da dette ikke kan ske uden ændring af de gældende koncessionsvilkår, stiller regeringen herved med det foreliggende lovforslag og de samtidig fremlagte forslag til lov om køberet for staten til flydende kulbrinter og lov om etablering og benyttelse af en rørledning til transport af råolie og kondensat forslag om en lovmæssig regulering af forholdene.

Ifølge det foreliggende lovforslag om regulering af eneretsbevillingen indskrænkes bevillingshaverne eneret til at efterforske og indvinde kulbrinter i Danmarks undergrund gradvis i geografisk henseende. Samtidig med, at de grundlæggende samfundsmæssige hensyn således vil kunne opfyldes, har regeringen tilstræbt at tilrettelægge en ordning, der i rimeligt omfang tilgodeser bevillingshaverne interesser. Dette opnås ved, at bevillingshaverne efter lovforslaget *dels* bevarer de arealer, hvor ind-

vinding er igang eller indvindingsplaner er forelagt, *dels* har adgang til indtil udgangen af 1984 at udøve efterforskningsvirksomhed med den virkning, at bevillingshaverne kan bevare eneretten til arealer, som i den nævnte 4-års periode af bevillingshaverne erklæres for kommercielt udnyttelige, eller hvor der i løbet af perioden ved boring påvises forekomster af olie eller gas. Det er dog en forudsætning herfor, at bevillingshaverne for sådanne arealers vedkommende overholder de i lovforslagets § 2 nævnte vilkår med hensyn til tilrettelæggelse af den opfølgende efterforskning og indvinding. Disse vilkår indebærer, at bevillingshaverne i henseende til den fremtidige efterforsknings- og indvindingsaktivitet i det væsentlige vil blive stillet på en måde, der kan sidestilles med den, der vil gælde for nye bevillingshavere efter det forslag til ny undergrundslov, som regeringen vil fremlægge i indeværende folketingsssamling.

9. De ændrede vilkår, under hvilke bevillingshaverne ifølge lovforslaget skal udøve deres virksomhed, må anses som en regulering af bevillingshaverne rettigheder af en sådan karakter, at ordningen ikke medfører krav på erstatning efter grundlovens § 73.

Retten i henhold til eneretsbevilling er en af grundlovens § 73 omfattet rettighed. Retten er dog ikke en ejendomsret i traditionel forstand, men en ret til at efterforske og udnytte staten tilhørende råstoffer i den danske undergrund. Det er endvidere almindeligt antaget, at ikke ethvert indgreb ved lov i de af grundloven omfattede rettigheder kan anses for ekspropriation med den virkning, at indgrebet kun kan gennemføres under de betingelser, der er fastsat i § 73, herunder ydelse af fuldstændig erstatning.

Grænsen mellem almindelige, erstatningsfrie reguleringer og indgreb, der udløser erstatning i medfør af grundlovens § 73, beror efter den almindelige opfattelse i retspraksis og i den juridiske litteratur på et samlet skøn over rettighedens karakter og indgrebets beskaffenhed samt begrundelsen for indgrebet.

Dette skøn må falde ud til, at det foreliggende lovforslag er en almindelig erstatningsfri regulering. Der kan i denne forbindelse navnlig henvises til følgende synspunkter.

Eneretsbevillingen er udstedt med hjemmel i undergrundsloven. Efter loven tilhører råstoffer i Danmarks undergrund staten. De rettigheder, som overlades private til efterforskning og indvinding af råstoffer, kan ikke uden videre sidestilles med rettigheder, der er stiftet på rent privatretligt